

journalistieke werk natuurlijk op het lijf geschreven. Bovendien verzekerde het hem niet alleen van een regelmatige toevoer van boeken en een vaste bijverdienste, met dit extra verdiende geld was hij tevens in staat de hoge porto-kosten te bestrijden, die een correspondentie met geleerden uit geheel Europa met zich ging brengen⁴⁰). Een wel heel gelukkige bijkomstigheid bij dit alles was dat Bayle voor al deze werkzaamheden zijn studeerkamer niet hoefde te verlaten. Als 'homme de cabinet' stond hij desalniettemin in epistolair contact met vele belangrijke personen en centra in de Republiek der Letteren.

Het tijdschrift beleefde onmiddellijk een eclatant succes en Bayle die van allerlei correspondenten de meest gunstige reacties ontving⁴¹) is hier niet ongevoelig voor gebleven. Ongetwijfeld zal het hem in een soort overwinnaarsroes hebben gebracht en het enthousiasme, dat hij in zijn brieven van april 1684 aan de dag legde zal zeker ook in belangrijke mate hieruit zijn voortgekomen. Ofschoon Bayle spoedig daarna wel weer geconfronteerd zal zijn geworden met de beslommeringen van elke dag – zo ontving hij medio mei het overlijdensbericht van zijn jongste broer Joseph, dat zijn eerste vreugde over het welslagen van het tijdschrift wel zal hebben getemperd – en ofschoon hij weldra zou ontdekken dat het redigeren van een periodiek een slopende bezigheid was, zijn reputatie was met de *Nouvelles* voor eens en voor altijd in heel Europa gevestigd. Bayle heeft zich dan ook vanaf deze periode zeker meer journalist en publicist gevoeld dan hoogleraar. Onder zijn taak aan de Illustre School, welke nu op het tweede plan kwam te staan, zal hij wel nimmer meer gebukt zijn gegaan.

Helaas wordt de informatie over Bayles ervaringen in Rotterdam en zijn bemoeienissen met de Illustre School veel schaarser vanaf het moment dat hij goed en wel is gestart met de redactie van de *Nouvelles*. Uit zijn brief van 8 mei 1684 blijkt nog wel, dat hij kort daarvoor is verhuisd naar een ander adres. Dank zij een notarieel protocol kon door Hazewinkel worden vastgesteld dat Bayle inderdaad sinds begin 1684 bij Andries van der Horst woonde, op de Leuvehaven, waar hij met enige kooplieden, onder wie de eerder genoemde Ferrand, in pension was⁴²). Daar Bayle in zijn brief van 8 mei schreef dat zijn papieren en boeken nog niet op orde waren gebracht, heeft deze verhuizing waarschijnlijk in april 1684 plaats gevonden. Of heeft hij bij de drukte van het redactionele werk zelfs geen tijd gehad om zijn persoonlijke bezittingen te ordenen. Vast staat dat hij in de jaren dat hij de *Nouvelles* heeft geleid voor niets